

Chráněná krajinná oblast Krušné hory?

Otázky a odpovědi

Příroda Krušných hor je mimořádně pestrá a zajímavá. Jsou ale jediným pohořím v České republice, které není chráněné jako celek. Programové prohlášení vlády ČR proto jako jeden ze závazků uvádí přípravu podkladů pro vyhlášení chráněné krajinné oblasti, a to ve spolupráci s dotčenými kraji a obcemi.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) nyní začíná z pověření Ministerstva životního prostředí (MŽP) seznamovat představitele obcí s tím, co by jim vyhlášení chráněné krajinné oblasti přineslo. Informativní setkání by také měla poskytnout prostor pro diskusi a rozptýlit případné obavy. Cílem je shromáždit připomínky a podněty a zohlednit je při přípravě návrhu CHKO, aby představoval co nejširší shodu regionu.

Níže jsou uvedeny odpovědi na otázky, které se v souvislosti s úvahami o vyhlášení chráněné krajinné oblasti nejčastěji objevují. Budou průběžně doplňovány. Mapa s vyznačením možného vymezení CHKO je jen pracovní a představuje optimální variantu z hlediska ochrany přírody. Na základě připomínek během přípravy podkladů pro vyhlášení CHKO se může dále upravovat.

Čím jsou Krušné hory jedinečné?

Krušné hory jsou v České republice jediným pohořím, které není chráněné jako celek. Přitom se zde nachází takový typ krajiny, který je vzácný i ve zbytku Evropy. Jsou to tak zvané „vysoko položené plošiny“. Unikátní jsou hlavně velkým zastoupením přírodě blízkých ekosystémů. V Krušných horách si ochranu zaslouží zejména:

- ✓ harmonicky utvářená krajina s typickým krajinným rázem daným charakteristickou geomorfologií Krušných hor,
- ✓ rašeliniště, prameniště a mokřady, a na ně vázané vzácné druhy rostlin, hub a živočichů,
- ✓ lesní společenstva horských lesů, zejména podmáčené a rašelinné smrčiny a vrchoviště s klečí,
- ✓ rozsáhlý komplex krušnohorských bučin a suťových lesů,
- ✓ druhově bohaté horské a podhorské louky, a na ně vázané vzácné druhy rostlin, hub a živočichů,
- ✓ významné prvky neživé přírody, nadzemní i podzemní pozůstatky historické důlní činnosti a terénní pozůstatky dřívějšího obhospodařování pozemků.

Co by vyhlášení CHKO znamenalo pro běžného občana?

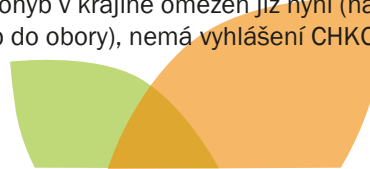
Vyhlášení CHKO by neznamenalo omezení pro obyvatele či návštěvníky. CHKO nepřináší žádná nová omezení vstupu, sběru lesních plodů apod. oproti stávajícímu stavu. Určitá omezení kvůli ochraně zdejší přírody budou zřejmě potřebná v lesním hospodaření, které by mělo být více cílené na její zachování. Větší pozornost si také zaslouží hospodaření na loukách. Vlastníci pozemků budou v CHKO moci čerpat finanční příspěvek na šetrné obhospodařování z národních dotačních programů, jako je například Programu péče o krajinu. Bližší podmínky ochrany a péče bude definovat plán péče, který bude projednán s obcemi.

Jaký vliv by mělo vyhlášení CHKO pro rozvoj obcí?

Uvažované vyhlášení CHKO nezastaví rozvoji obcí. Stávající schválené územní plány obcí se ani v CHKO nebudou měnit. Vyhlášení CHKO povede ke zviditelnění regionu, ocenění jeho kvalit, přírodních, kulturních a historických hodnot a v případě zájmu obcí a místních podnikatelů k možnému nárůstu turistického ruchu. Existence zvláště chráněného území znamená i širší spektrum finančních příspěvků pro činnosti potřebné pro zachování přírodního a krajinného prostředí.

Omezí vyhlášení CHKO pohyb v krajině?

V chráněné krajinné oblasti neplatí žádné nové omezování vstupu. Pokud je pohyb v krajině omezen již nyní (např. národní přírodní rezervace, vstup do ochranného pásma vodního zdroje, vstup do obory), nemá vyhlášení CHKO na tato omezení žádný vliv.

Lze v CHKO jezdit na kole či na koni?

Ano, tyto aktivity CHKO neomezuje, rekreační využití je jedním z poslání CHKO.

Nedojde k omezení budování cyklistických či strojově upravovaných běžkařských tras?

Nedojde. Rekreační využití, které neohrožuje přírodně nejceněnější lokality, je v CHKO naprosto běžné. Vždy se hledá optimální vedení tras z hlediska ochrany přírody i návštěvníků, správa CHKO se mnohdy sama i finančně podílí na přípravě projektů a budování turistické infrastruktury.

Kdo a jak bude hospodařit v lesích?

V lesích budou i nadále hospodařit jejich stávající vlastníci či pachtýři, vyhlášení CHKO neznamena žádnou změnu vlastnických vztahů ani na státních pozemcích. Hospodaření v lesích bude upraveno ve prospěch zachování přírodních lesních ekosystémů a vzácných druhů, které se v nich vyskytují.

Jaká vzniknou omezení hospodaření?

Ve III. a IV. zóně prakticky žádná, i v I. a II. zóně CHKO lze hospodařit, budou ale podporovány k přírodě šetrnější způsoby hospodaření. Nebude například možné pokračovat ve vytváření rozsáhlých lesních ploch stejnověkových monokultur, které jsou ekologicky nestabilní a snadno podléhají různým houbovým chorobám či hmyzím škůdcům.

Vlastníci zemědělských a lesních pozemků mohou získat nárok na dotace na podporu šetrných způsobů hospodaření, sečení luk, výsadbu původních dřevin a další opatření v souladu s plánem péče.

Budou moci lidé získávat z lesa dřevo na topení?

Ano, možnost samovýroby dříví závisí pouze na souhlasu vlastníka lesa.

Budou lidé moci v lese sbírat houby, borůvky a brusinky či jiné lesní plody?

Ano, sběr lesních plodů pro vlastní spotřebu není vyhlášením CHKO nijak omezen.

Jak to bude s myslivostí?

Vznik CHKO neznamena žádné změny hranic honiteb či rušení stávajících obor, myslivosti se vyhlášením CHKO nedotýká.

Bude možné kosit louky běžnou mechanizací?

Jistě. Stejně jako mimo CHKO je důležité dodržování správné zemědělské praxe, tedy načasování termínu seče s ohledem na výskyt zvláště chráněných druhů, postup seče (seč od středu louky k jejím okrajům) a ponechávání některých částí luk nepokosených, aby v nich mohly například vzácné druhy ptáků vyvádět mladé.

Nedojde vyhlášením CHKO a s tím spojenými zákazy ke snížení návštěvnosti území?

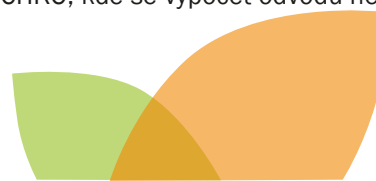
Nikoli, naopak: v CHKO neplatí žádné speciální zákazy, které by omezovaly vstup do krajiny. V celé České republice jsou chráněná území atraktivními turistickými cíli, po vyhlášení CHKO se návštěvnost území obvykle zvyšuje.

Neklesne vyhlášením CHKO cena pozemků?

U stavebních pozemků v obcích může naopak dojít k nárůstu jejich tržních cen, protože se stanou „dobrou adresou“. Toto bylo ověřeno v případech jiných nově zřízených CHKO (např. CHKO Český les).

Když dojde k vyhlášení CHKO budou zvýšeny poplatky za vynětí ze ZPF na výstavbu rodinných domků a tím se může snížit atraktivita území pro bydlení. Je to pravda?

Není to pravda. Obecně sice platí logický princip, že při jakékoliv zvýšené environmentální ochraně (např. vodní zdroje, chráněné oblasti přirozené akumulace vod, bonita, NP, CHKO dle zonace apod.) se základní sazby odvodů za vynětí ze ZPF (zčásti příjem obcí - 30%) navyšují koeficienty, ale to neplatí ve IV. zóně CHKO, kde se výpočet odvodů neliší od oblastí ležících mimo CHKO.

Ani v ostatních zónách CHKO se pro individuální výstavbu rodinných domů (fyzickými osobami pro vlastní bytovou potřebu) a pro některé další objekty ve veřejném zájmu výše odvodů neliší. V případě staveb jiného účelu, (např. haly, parkoviště, developerská výstavba domů), tyto koeficienty platí a mají přispět k omezení nepřiměřeného rozsahu zástavby. Jelikož však území Krušných hor již dnes patří pod další typy ochrany, kde jsou koeficienty vždy vyšší než pro území CHKO (zejména chráněná oblast přirozené akumulace vod (CHOPAV) Krušné hory s rozlohou přes 1 400 km², tj. větší než zvažovaná CHKO), tak ani zde by nic nového nenastalo a odvodby by zůstaly stejné. Jedinou výjimkou je nejcenější I. zóna CHKO, kde je však obecně výstavba v rozporu se základními ochrannými podmínkami.

Není vyhlášení CHKO v rozporu s ochranou kulturních památek např. Hornického regionu Erzgebirge/Krušnohoří zapsaného na seznamu UNESCO?

Nebude, ochrana přírody a památek není v rozporu, protože základním cílem CHKO je ochrana kulturní krajiny – podobně je tomu například v CHKO Český ráj. Zachování pozůstatků historické hornické činnosti je i jedním z cílů ochrany CHKO. AOPK ČR má již od roku 2011 uzavřenou dohodu o spolupráci s Národním památkovým ústavem, v územích se soustředěným přírodním a kulturním dědictvím postupují společně.

Jak probíhá proces vyhlášení CHKO?

V současné době ještě nelze o procesu vyhlášení CHKO v Krušných horách vůbec hovořit. Zatím probíhají pouze informační setkání, která mají objasnit, co by vyhlášení CHKO znamenalo.

Vlastnímu procesu vyhlášení předchází ještě tzv. předjednávání návrhu. K němu budou Ministerstvem životního prostředí připraveny podrobné podklady, které obsahují pro obce a občany všechny důležité informace a jeho cílem je, aby návrh představoval co nejširší shodu v regionu.

Proces vyhlášení poté probíhá tak, že Ministerstvo životního prostředí zašle obcím a krajům, na jejichž území chystaná CHKO leží, záměr na vyhlášení CHKO. Vlastníkům dotčených nemovitostí je oznámení doručeno formou veřejné vyhlášky. Dotčené obce a kraje, stejně jako vlastníci nemovitostí, mohou uplatnit námitky k předloženému záměru. O došlých námitkách MŽP rozhodne ve správním řízení. Po vypořádání všech námitek a meziresortním projednání vyhláší CHKO vláda České republiky nařízením.

Lze měnit či posouvat hranice CHKO?

Hranice CHKO uvedená v tomto letáku je jen orientační a představuje optimální variantu z hlediska ochrany přírody. V průběhu přípravy návrhu CHKO je snaha zohlednit připomínky obcí, krajů a dalších klíčových partnerů (např. velkých vlastníků a hospodářů). Po vyhlášení CHKO už ke změnám hranice běžně nedochází, pokud ano, jedná se o podobný proces, jako je samotné vyhlášení.

Jaký je rozdíl mezi maloplošnými zvláště chráněnými územími a CHKO?

Maloplošná zvláště chráněná území (MZCHÚ) jsou podle zákona území mimořádných nebo soustředěných přírodních hodnot (tj. rezervace) a rovněž útvary (tj. památky) národního nebo regionálního významu. Výkon státní správy v nich zajišťuje místně příslušný orgán ochrany přírody – v případě národních přírodních památek a národních přírodních rezervací je to Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, v případě přírodních památek a přírodních rezervací pak krajský úřad příslušného kraje (Karlovarského a Ústeckého).

Chráněnou krajinnou oblast zákon definuje jako rozsáhlé území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení. CHKO tvoří čtyři zóny odstupňované ochrany. Výkon státní správy na celém území CHKO (včetně všech MZCHÚ) zajišťuje AOPK ČR, a to prostřednictvím regionálního pracoviště AOPK ČR – Správy příslušné CHKO, která má sídlo přímo v oblasti. Vzhledem k rozloze Krušných hor by tato pracoviště byla pravděpodobně dvě.

Jaké činnosti bude nově vzniklá správa CHKO vykonávat a k čemu se bude vyjadřovat?

AOPK ČR, správa CHKO bude vykonávat činnost odborné organizace ochrany přírody v souladu s ustanoveními zákona o ochraně přírody a krajiny (zákon č.114/92 Sb.) a dále vykonávat činnost speciální státní správy na úseku ochrany přírody a krajiny.

AOPK ČR bude (vyjma obcí) jediným orgánem k vyjadřování z hlediska ochrany přírody a krajiny. Správní řízení, vydávání stanovisek apod. budou probíhat obdobně jako na jiných úřadech, a to ve standardních lhůtách. Proti současnému stavu, kdy část vyjádření potřebuje občan od obce s rozšířenou působností a část od krajského úřadu, to pro něj představuje určité zjednodušení a ulehčení. Obce jako samosprávy jsou ale vždy účastníky všech správních řízení.

Správa CHKO bude například usměrňovat lesní a zemědělské hospodaření (především v nejvzácnějších lokalitách a rezervacích), vyjadřovat se k různým aktivitám, aby nedocházelo k poškozování či zhoršování přírodního prostředí.

Správa CHKO bude rovněž plnit funkci odborné organizace v této oblasti. S tím je spojena celá řada dalších činností, jako například odborná podpora veřejné správy (úřady samospráv, jiné státní úřady), administrace krajinotvorných programů a vybraných fondů Evropské unie. Bude podporovat aktivity, které povedou k rozvoji regionu, ale nepoškodí zdejší životní prostředí (například prostřednictvím Programu péče o krajinu).

Vyjadřuje se správa CHKO k záměrům ležícím vně hranic CHKO?

CHKO nemají ochranné pásmo. Správa CHKO není vně hranic orgánem ochrany přírody a nevykonává zde tedy státní správu.

Jak se dotkne vyhlášení CHKO kompetencí obcí?

Obce, pokud nerozhodují jako orgán ochrany přírody, jsou ve svém územním obvodu (v rámci příslušných katastrálních území) ze zákona účastníky všech správních řízení, která by vedla AOPK ČR. Při projednávání opatření obecné povahy pak mají obce postavení dotčeného orgánu.

Jak se mohou obce podílet na správě CHKO?

Obce jsou účastníkem všech řízení ve věcech ochrany přírody vedených v CHKO. Jsou zapojeny do zpracování plánů péče o CHKO. Je možné zřídit pro CHKO takzvaný poradní sbor jako pravidelně se scházející platformu, kde by byly předem konzultovány a připomínkovány záměry, návrhy a opatření.

Jak to bude v CHKO s těžbou strategických surovin např. lithia?

Na území navrhované CHKO se nachází několik lokalit s dřívější těžbou nerostných surovin (povrchovou i hlubinnou), které jsou stále evidovány jako výhradní ložiska. Většina je chráněna jako chráněné ložiskové území, na některých je stále i dobývací prostor, obnova těžby se však za současných podmínek nepředpokládá. Tři dosud netěžená výhradní ložiska (Potůčky – žula, Kovářská – baryt, Nová Ves – bentonit) jsou plošně malá, aktuálně nejsou známy záměry na obnovu těžby nebo otvírku nových ložisek. Území zvažované těžby lithia se nachází v oblasti Cínovce při státní hranici. Doposud ale nejsou známy všechny podmínky, za kterých by těžba a doprava lithia ke zpracování probíhaly.

Budou se v CHKO dále rozvíjet obnovitelné zdroje elektrické energie, zejména větrné či solární elektrárny?

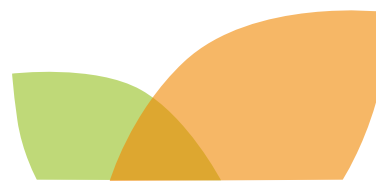
V Krušných horách je největší koncentrace větrných elektráren v České republice. Nyní se vymezují takzvané go-to zóny, kde by mělo být budování obnovitelných zdrojů jednodušší. Mezi tyto go-to by neměly být zahrnuty chráněné krajinné oblasti, nicméně výstavbu obnovitelných zdrojů zde nelze zcela vyloučit.

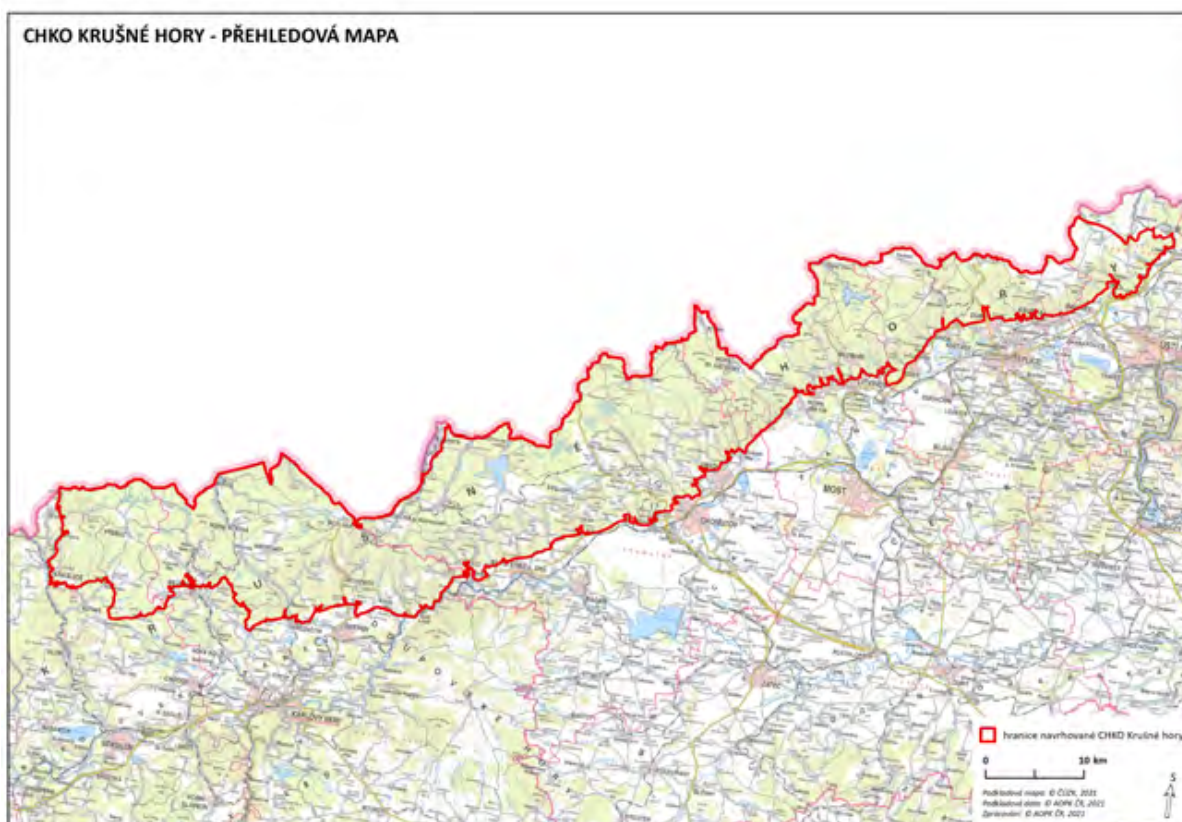
Jak to bude v CHKO s rozvojem areálů pro sjezdové lyžování?

V Krušných horách je několik sjezdařských areálů. Areál pro sjezdové lyžování není třeba z návrhů CHKO vyjímát, podmínky pro jejich rozvoj lze vyřešit zařazením do zón CHKO, které nemají nejpřísnější ochranu.

Velká část Krušných hor již nyní spadá do evropské soustavy chráněných území Natura 2000. Má tedy vyhlášení chráněné krajinné oblasti smysl?

To je pravda. Vznik CHKO by ale umožnil aktivní péči s jednotným přístupem pro celé území s lepším přístupem k evropským i národním finančním zdrojům.

Další informace:

David Lacina, AOPK ČR, ředitel odboru zvláštní ochrany přírody, e-mail: david.lacina@nature.cz

Vladimír Dolejský, AOPK ČR, ředitel regionálního pracoviště Správa CHKO České středohoří, e-mail: vladimir.dolejsky@nature.cz

Jindřich Horáček, AOPK ČR, ředitel regionálního pracoviště Správa CHKO Slavkovský les, e-mail: jindrich.horacek@nature.cz

František Pelc, ředitel AOPK ČR, e-mail: frantisek.pelc@nature.cz

Zpracovala Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, červen 2023

